

Висновок. Під час дослідження уточнено, що поняття «заробітна плата» є ключовим елементом обліку оплати праці, що регулюється нормативно-правовими актами та первинною документацією. Аналіз показав важливість використання таких документів, як трудовий договір, табель робочого часу та розрахунково-платіжні відомості, для забезпечення точності обліку. Облік заробітної плати здійснюється на субрахунках рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», які включають 661 «Розрахунки за заробітною платою», 662 «Розрахунки з депонентами» та 663 «Розрахунки за іншими виплатами».

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Фартушняк О. В.

Література: 1. Про оплату праці : Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>. 2. Подолянчук О. А. Оплата праці та розрахунки з працівниками в умовах воєнного стану: трудові відносини та обліковий аспект. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10290>. 3. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник. Київ : Знання, 2011. 390 с. 4. Маркевич А. Є. Економічний зміст та підходи до поняття «Заробітна плата». URL: http://www.economy.nayka.com.ua/index.php/Oleg/Downloads/pdf/5_2022/pdf/6_2019/36.pdf?op=1&z=3815. 5. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» : Наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 № 601. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text>. 6. Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці : Наказ Державного комітету статистики України від 05.12.2008 № 489. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0489202-08?lang=en#Text>. 7. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2024 р.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

УДК 338.1

Бондаренко К. А.

Здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня 2-го року навчання
ННІ міжнародних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті проаналізовано структуру промисловості країни за видами економічної діяльності. Доведено, що в структурі промисловості найвагомішою є переробна промисловість. Визначено характер тенденцій розвитку обсягів промислової продукції за допомогою статистичних показників динаміки та визначено проблеми, які негативно впливають на його розвиток.

Ключові слова: промисловість, обсяг реалізованої продукції, тенденція, структура, показник.

Annotation. The article analyzes the structure of the country's industry by types of economic activity. It is proven that the processing industry is the most significant in the structure of industry. The nature of the development trend in the volume of industrial production is determined using statistical indicators of dynamics and the problems that negatively affect its development are identified.

Keywords: industry, volume of sales, trend, structure, indicator.

Промислове виробництво відіграє ключову роль у розвитку сучасної цивілізації та прогресі людства. Його можна вважати не лише продуктом суспільного прогресу, але і його рушійною силою. Завдяки своїм внутрішнім законам розміщення промисловості спричиняє значну територіальну диференціацію в розвитку світового господарства. Саме вона виступає основним фактором, що веде до економічної відсталості багатьох регіонів і цілих країн, а також до зuboжіння їх населення, що має серйозні наслідки.

Промисловість є одним з основних секторів економіки і формує основу для науково-технічних перетворень, економічного зростання та соціального прогресу. Разом з іншими секторами економіки вона має вирішальний вплив на соціально-економічне становище країни та забезпечує реалізацію національних інтересів в умовах глобалізації.

Україна володіє значним інтелектуальним і технічним потенціалом у майже всіх ключових галузях промисловості. Проте соціально-економічна ситуація в країні залишається складною. Цю складність викликано незавершеністю реформ структурної перебудови, негативними наслідками деформацій у відтворювальних процесах, які накопичувалися протягом багатьох років, а також фізичним і моральним старінням виробничого потенціалу. Це знижує конкурентоспроможність вітчизняної продукції, обмежує ринки збуту та зменшує прибутковість виробництва.

Загалом галузеву структуру промисловості можна оцінювати з різних точок зору: соціальної орієнтації (ступеня забезпечення внутрішнього ринку споживчими товарами), національної безпеки (ресурсної забезпеченості функціонування, резервів), а також якісних характеристик виробництва з огляду на його ефективність, наладження кластерних взаємозв'язків, конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках [1; 3–6].

У 2023 році обсяг промислового виробництва збільшився на 2,4 % порівняно з 2022 роком, а в 2021 році порівняно з 2020 роком – на 2,2 %. Така позитивна динаміка відбулась за рахунок зростання обсягів виробництва у переробній промисловості, зокрема, найбільші темпи зростання обсягів виробництва в 2023 році зафіксовано за виробництвом:

- цукру (у 2,9 разу);
- керамічних плиток і плит (у 2,4 разу);
- проводів, кабелів і електромонтажних пристроїв (у 2 рази);
- військових транспортних засобів (у 2 рази);
- автотранспортних засобів (у 1,8 разу).

Однак у деяких категоріях спостерігалось зниження обсягів виробництва, зокрема у сфері розроблення кар'єрів (на 3,4 %) та постачання електроенергії, газу, пари й кондиційованого повітря (на 6,5 %).

Розглядаючи промисловість як один із основних факторів формування ВВП України, більш детально розглянемо структуру промисловості та основні її показники. З'ясуємо залежність темпів зростання обсягів реалізованої продукції промисловості з темпами зростання ВВП України (рис. 1).

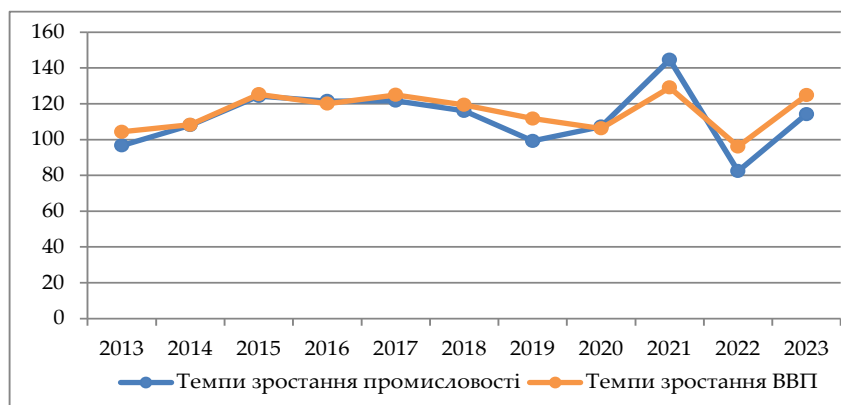

Рис. 1. Динаміка темпів зростання ВВП та промислового виробництва, %

Джерело: [2]

Аналізуючи дані, наведені на рис. 1, можна зробити висновок, що до 2014 року спостерігається поступове збільшення обсягу виробництва та валового внутрішнього продукту країни. Однак починаючи з 2015 до 2019 року відбувається зменшення обсягів промислового виробництва та ВВП країни, що пов'язано з анексією АРК та частини сходу. Розглянемо більш детальніше динаміку обсягів реалізованої продукції промисловості за ВЕД (рис. 2).

Рис. 2. Структура промисловості країни за видами економічної діяльності, %

Джерело: [2]

Виходячи з наведених графіків (рис.1, рис. 2) спостерігаємо нечітку тенденцію в розвитку промислового виробництва, хоча можна казати про тенденцію падіння обсягів в натуральному вираженні промислової продукції. Аналогічну ситуацію спостерігаємо з розвитком ВВП в Україні за весь досліджуваний період. Також можна стверджувати, що в 2022 році спостерігався стрімкий спад темпів зростання промисловості та ВВП країни, що пов'язано з повномасштабним вторгненням росії на територію України.

Промисловість знаходиться на провідному місці в економіці України. Її частка в загальному обсязі за основними засобами складає 1/3, але це не заважало їй випускати майже 50 % продукції [4–6]. Проаналізуємо обсяги реалізованої продукції та проведемо її структурну оцінку. В табл. 2 наведено зміни у рядах динаміки загального обсягу реалізованої продукції за 2010–2023 рр.

Таблиця 1

Зміни у рядах динаміки загального об'єму реалізованої продукції
за 2010–2023 рр. по Україні

Рік	Промисловість, млн грн	Коефіцієнти зростання		Темпи зростання, %		Темпи приросту, %		Абсолютні прирости	
		з попереднім роком	з 2010 р.	з попереднім роком	з 2010 р.	з попереднім роком	з 2001 р.	з попереднім роком	з 2010 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2010	1 043 110,8								
2011	1 305 308	1,25	1,25	125,14	125,14	25,14	25,14	262 197,2	262 197,2
2012	1 367 925,5	1,05	1,31	104,80	131,14	4,80	31,14	62 617,5	324 814,7
2013	1 322 408,4	0,97	1,27	96,67	126,78	–3,33	26,78	–45 517,1	279 297,6
2014	1 428 839,1	1,08	1,37	108,05	136,98	8,05	36,98	106 430,7	385 728,3
2015	1 776 603,7	1,24	1,70	124,34	170,32	24,34	70,32	347 764,6	733 492,9
2016	2 158 030	1,21	2,07	121,47	206,88	21,47	106,88	381 426,3	1 114 919

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2017	2 625 862,7	1,22	2,52	121,68	251,73	21,68	151,73	467 832,7	1 582 752
2018	3 045 201,9	1,16	2,92	115,97	291,93	15,97	191,93	419 339,2	2 002 091
2019	3 019 383,1	0,99	2,89	99,15	289,46	-0,85	189,46	-25 818,8	1 976 272
2020	3 236 369,1	1,07	3,10	107,19	310,26	7,19	210,26	216 986	2 193 258
2021	4 678 908,6	1,45	4,49	144,57	448,55	44,57	348,55	1 442 540	3 635 798
2022	3 854 040,1	0,82	3,69	82,37	369,48	-17,63	269,48	-824 869	2 810 929
2023	4 402 949,9	1,14	4,22	114,24	422,10	14,24	322,10	548 909,8	3 359 839
Середній абсолютний приріст							258 449,2		
Середній коефіцієнт зростання							111,71		
Середньорічний темп приросту							11,71		

Джерело: [2]

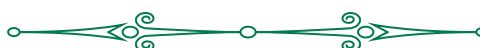
Аналіз табл. 2 показав стабільний розвиток промисловості країни за період 2010–2023 рр., хоча винятками вважаються 2013, 2019 та 2022 роки, в яких зафіксовано падіння обсягів реалізованої продукції. Хоча виняток становить 2022 р., коли темпи зростання обсягу продукції порівняно з попереднім роком знизились на 17,63 %. З метою отримання узагальнюючої характеристики були визначені середні показники: середній абсолютний приріст, середній темп зростання і середній темп приросту. Середній абсолютний приріст склав 258 449,2 млн грн. Середній коефіцієнт зростання зафіксований на рівні 1,11, середньорічний темп приросту склав 11,71 %, тобто за цей період обсяг продукції в середньому за рік зростав на 11,71 %.

З проаналізованої інформації [1; 3–6] можна зробити висновок про те, що за останні роки структура промисловості не змінилась, тобто найвагомішою є переробна промисловість. Спостерігається процес поляризації в промислових галузях, оскільки зросла частка виробництва коксу, нафтопереробних продуктів, хімічної та нафтохімічної промисловості, а також металургійного виробництва готових металевих виробів і машинобудування в загальному обсязі промислової продукції. Водночас спостерігається зниження частки виробництва харчових продуктів, легкої промисловості, а також виробництва і розподілу електроенергії, газу та води. Таким чином, проведений аналіз структури промисловості в Україні дозволив виявити наявні проблеми, які негативно впливають на його розвиток: 1) масштабність реформації, проведеної у великій країні; 2) глибина здійснення перетворень у всіх ешелонах народного господарства; 3) мілітаризований характер господарства, отриманого Україною в спадщину; 4) проведення економічної реформи в умовах глобальної кризи, що охопила не тільки економічне життя країни; 5) відсутність достатньої кількості господарників нового типу; 6) виникнення форс-мажорних обставин, серед яких Covid-19 та повномасштабне вторгнення росії на територію України.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор Раєвцева О. В.

Література: 1. Гусева Н., Маляренко К., Лимар О. Пріоритетні сфери і галузі економіки України: трансформації в умовах війни. *Human Geography Journal*. 2024. № 36. 2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. 3. Резнік С. В. Промисловість в умовах воєнного часу: теорія, практика та перспективи відновлення. 2024. 4. Hakhovych N., Venger L. Spatial development of industry: current state and prospects. *Publishing House «Baltija Publishing»*. 2024. 5. Rayevnyeva O., Brovko O., Rui S. (2023, October). Computer-Mathematical Modeling of the Influence of the Macro-Environment on the Economic Behavior of the Enterprise. In 2023 7th International Symposium on Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies (ISMSIT) (P. 1–6). 6. Brovko O., Stryzhychenko K., Rayenyeva O. (2023, October). Computer-Mathematical Support for Analysis of Stability of the Interrelation Between Macroeconomic Financial Indicators and Migration. In 2023 7th International Symposium on Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies (ISMSIT) (P. 1–8).

Стаття надійшла до редакції 13.12.2024 р.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 657

Борисова Д. С.

Здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня II курсу
ННІ економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті розкрито змістовність дефініції «витрати», «видатки», з точки зору науковців та вітчизняного законодавства. Визначено основні підходи до формування сутності поняття «витрати». Запропоновано власне визначення поняття «витрати».

Ключові слова: витрати, видатки, облік, операційна діяльність.

Annotation. The article reveals the content of the definition of «costs», «expenses» from the point of view of scientists and domestic legislation. The main approaches to the formation of the essence of the concept of «costs» have been defined. A proper definition of the concept of «costs» is proposed.

Keywords: costs, expenses, accounting, operational activity.

Постановка проблеми. Ключовою умовою успішної діяльності підприємств є досягнення оптимального рівня витрат, що, своєю чергою, підвищує конкурентоспроможність продукції і сприяє досягненню довгострокового економічного зростання підприємств. Актуальність теми полягає в тому, що витрати є важливою категорією не лише з економічної точки зору, а й в обліково-аналітичному контексті, оскільки вони суттєво впливають на обсяги та динаміку прибутку.

Аналіз останніх публікацій. Розкриття сутності дефініції «витрати» постійно знаходиться у фокусі досліджень багатьох вчених. Теоретичним наробкам для розкриття поняття «витрати» та «видатки» присвячені дослідження таких авторів, як: В. Вороніна, А. Рудич, І. А. Маркіна, І. Й. Кравченко, С. В. Лабунська, Л. В. Безкоровайна, О. В. Поліщук, Т. І. Шутько та ін. Проте різні погляди на такі категорії потребують уточнення їх сутності.

Мета статі полягає у визначенні розуміння терміна «витрати» з позиції управлінського обліку та фінансової звітності.

Викладення основного матеріалу. Регулювання та контроль витрат необхідно здійснювати як на рівні окремого підприємства, так і на макроекономічному рівні. Зростання витрат на виробництво продукції призводить до зменшення валового прибутку від її реалізації, що, своєю чергою, негативно впливає на рівень валового внутрішнього продукту (ВВП), нівелюючи його без урахування загальних витрат.

Орієнтуючись на дані рис. 1, можна визначити зростання реального ВВП у 2023 році порівняно з попередніми роками, що є позитивним фактором розвитку економіки України та управління витратами.

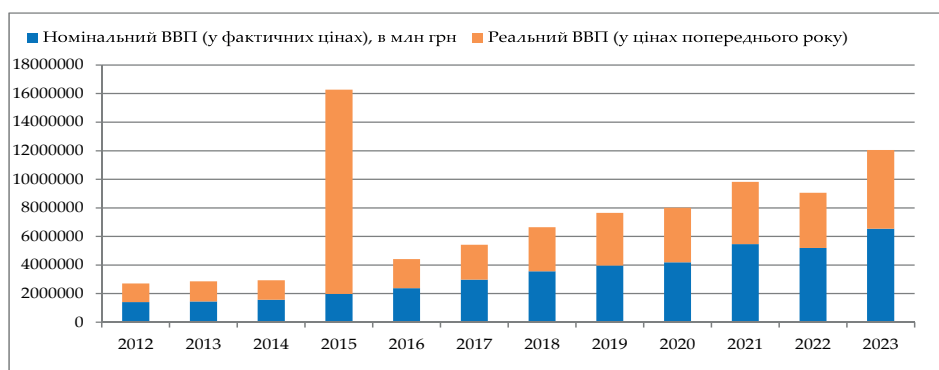

Рис. 1. Динаміка ВВП в розрізі виробництва в Україні за 2012–2023 рр.

Джерело: [8]